

Bahar mektubu

Bir önceki sayının Mektup yazısındaki va'dimiz bu sayının hem 1919'un 100. sene-i devriyesi, hem de 31 Mart Mahallî Seçimleri gibi iki farklı "dosya"yı barındıracağı umudu ile kaleme alınmıştı. Gelgelelim, Hüseyin Aliyar Demirci'nin yazısı dışında herhangi bir "seçim" yorumuna yer kalmadı bu sayıda. Bunun muhtelif sebepleri oldu, fakat esas itibariyle şu ikisinin öne çıktığını söyleyebilirim:

Birincisi, seçim süreci ve seçimle beraber meydana çıkan neticeleri doğru dürüst tahlil ve tefsir edebilecek arkadaşlarımızın ekseriyetinde bâriz bir "isteksizlik" gördüğümüzü söyleyebilirim. Çoğunun cevabı, birbirleriyle anlaşmışçasına, "Benden seçim analizi isteme" cümlesiyle başlıyordu. Ardından gelen ve yahut gelmeyen gerekçeleri burada tekrar etmenin mânâsı da lüzumu da yok. Sadece şu kadarını söylemeliyim ki, bilhassa akademik cenahta gördüğüm şey açık bir "çekingenlik"ti. Bunun üzerinde ciddi biçimde düşünmeliyiz. İlim ve fikir hayatımızın geleceği bakımından buradaki ikaz, "kırmızı alarm" mesâbesindedir. İnsanlara "Korkmayın, çekinmeyin, konuşun, yazın!" demekle korkularını, endişelerini yenemezsiniz. Meşrû ve hukukî güvenlik duygusu bir kere zedelenmeye görsün, her türlü olumsuzluğun "şüyûu vukûundan beter" hâle gelir.

Seçim "dosya"sına yer bırakmayan ikinci sebebe gelince, bu seçimle birlikte meydan verilen "hukukî problem"in "demokratik mesele"nin önüne geçmesini söyleyebiliriz. Artık iyice belli olmuştur ki, hukuk ve onu – tâbir câiz ise – "ete kemiğe büründürecek" olan müesseseler yoksa demokratik bir süreçten bahsetmenin de pek fazla imkânı yoktur. Bütün şu olup bitenlere bakınca, seçim, seçmen, siyasî davranış, oy verme davranışı, siyasî katılma ve siyaset sosyolojisinin sâir başlıkları altında oturup da ciddi ciddi tahlile-terkibe, tefsire girişmek, açıkçası "saflık"tan başka bir şey gibi gelmiyor insana.

Ezcümle, elinizdeki sayıyı, esas itibariyle üzerinden tam bir asır geçmiş bulunsa da mânâ ve ehemmiyetinden hiçbir şey kaybetmemiş olan 1919 sürecine dair yazıların ağırlıkta olduğu bir muhteva ile çıkarmak zorunda kaldık.

Bilindiği üzere Cumhuriyet'imizin resmî tarihi büyük ölçüde Mustafa Kemal'in 1927'deki ünlü "Nutuk"unun çizdiği çerçeveye hapsedilmiş ve "Nutuk"ta ileri sürülen görüş ve hükümlere muhalefet etmek, Kemalist anlayış nezdinde "rejim aleyhtarlığı" ile bir tutularak ilmî tenkid dâhil her nevi tartışmaya kapatılmıştır. Nutuk, Mustafa Kemal'in "1335 [1919] Mayısının 19. günü Samsun'a çıktım." cümlesiyle başladığı içindir ki, "resmî tarih" anlayışımız da "Millî Mücadele"nin başlangıç tarihini 19 Mayıs 1919 olarak kabûl etmiştir. Öncesi yoktur; daha doğrusu "yok" sayılmıştır. Tıpkı, başlarında Mustafa Kemal bulunsa da onun etrafında kenetlenen Kâzım Karabekir, Rauf [Orbay] Bey, Re'fet [Bele] Bey ve Ali Fuat [Cebesoy] Bey gibi Millî Mücadelenin başlangıcındaki öncü kadronun da "yok" sayılması gibi. Her ne kadar birçoğu adlî tahkîkât, tâkibât ve yargılamalara uğramış olsa da ancak 1980'li yıllardan itibaren yapılabilen bir takım ciddi çalışmalarla Millî Mücadelenin 19 Mayıs 1919'da değil, daha da geriye giden bir süreçte ve İttihadçı unsurlar eliyle teşkil edilen Müdafaa-yı Hukuk cemiyetleri marifetiyle başlatıldığı, 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi'nin açılışına kadar da esasen bu "Cemiyet"lerin ön planda bulunduğu görüşü büyük ölçüde taraftar toplamıştır.

Bütün bu tartışmalara ve görüş farklarına rağmen resmî ve gayıresmî tarih anlayışları arasındaki “makas”ın gittikçe kapanmakta olduğunu da söyleyebiliriz. 1911’de başlayan ümitsiz ve fakat bir o kadar da destanî Trablusgarp direnişinden 9 Eylül 1922’de İzmir’in temizlenmesine kadar devam eden uzun savaş ve seferberlik yıllarının vücûda getirdiği tarih ve millet şuuru bir zaman gelmiş, ihtilâflı olduğu zannedilen kadroları da (Enver’den Mustafa Kemal’e kadar) devirleri de (Harb-i Umûmî’den İstiklâl Harbi’ne kadar) bütünüyle sahiplenmiş ve ma’şerî idrakiyle kuşatmıştır.

Böyle olmak hasebiyle Millî Mücadele devrini artık daha serinkanlı ve muharebelerle sınırlı olmayan daha etraflı araştırma ve incelemelerle ele alma imkânı da doğmuş oluyor. Meselâ, Türkiye Günlüğü’nün elinizdeki nüshası alışılmışın aksine, “Savaş”ın hikâyesine değil Millî Mücadelenin “sosyal ve entelektüel” tarihine dönük çalışmalardan oluşuyor. Mevzu bahis çalışmaları, dergimizin uzun zamandır Yüzüncü Yıl Üniversitesi akademik temsilciliğini büyük bir fedakârlık ve samîmî bir gayretle yürüten değerli Bekir Koçlar eliyle temin ettik; kendisine hem dergimiz, hem de okurlarımız adına arz-ı şükran etmek isterim. Bu minval üzere, Sayın Mehmet Ali Ünal Hocamızın da Elif Gizem Karaoğlu, Fahri Özteke, Ferit Yücebaş, Recep Temel ve Ali Çiftçi arkadaşlarımızın da değerli katkıları ile elinizdeki sayının “dosya”sı bir hayli zenginleşti. H. Aliyar Demirci’nin yazısı ise tek başına neredeyse ayrı bir “dosya” teşkil edecek kadar ihâtalı bir inceleme; okuyunca bana hak vereceğinize eminim. Bunların hâricinde Bekir Koçlar – Ömer Ertürk, Hakan Özdemir, Güler Doğan Averbek, İsmail Güleç, Zafer Özer ve Yunus Özel arkadaşlarımızın emek mahsûlü çalışmalarını da ehemmiyetle zikretmeliyim; kendilerine müteşekkirimiz.

.....

Yaklaşan Ramazan Bayramınız şimdiden mübârek olsun; Cenab-ı Allah sevdiklerinizle beraber tekrarına erdirdin.

Gelecek sayıda görüşmek ümidiyle bâkî selâm ve muhabbet...

Mustafa Çalık